

Recenzja w przewodzie doktorskim
na stopień doktora mgr psychologii **Doroty Szcześniak**
wykonana na zlecenie

**Wydziału Lekarskiego Kształcenia Podyplomowego Uniwersytetu
Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu**
na podstawie uchwały nr 295/VI/2015 Rady Wydziału Lekarskiego
Kształcenia Podyplomowego Uniwersytetu Medycznego im. Piastów
Śląskich we Wrocławiu z dnia 10 czerwca 2015.

Recenzję opracowałem osobiście w oparciu o przedstawioną do
oceny rozprawy pod tytułem: „**Właściwości psychometryczne i
zastosowanie nowych narzędzi przesiewowych do badania funkcji
poznawczych pacjentów z łagodnymi deficytami i otępieniem**”
wykonanej pod opieką promotora **prof. dr hab. n. med. Joanny
Rymaszewskiej** oraz promotora pomocniczego **dr n. med. Renaty
Wojtyńskiej**.

Podstawą ocenianej rozprawy jest cykl publikacji składający się z trzech
tematycznie spójnych prac oryginalnych (opublikowanych w czasopismach
z listy kalifornijskiej) oraz jednej pracy poglądowej. Sumaryczny współczynnik
oddziaływania (impact factor) trzech prac oryginalnych wynosi 4,315 zaś
sumaryczna punktacja Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego 70 punktów.

Zakład Psychologii Lekarskiej

91-425 Łódź | ul. Sterlinga 5
tel. 42 675 73 72; 42 632 25 94 | fax. 42 630 15 73
e-mail: aszu@csk.umed.lodz.pl
www.umed.pl

Opisowa ocena przedstawionej rozprawy

Przedstawiony cykl prac stanowi wewnętrznie spójną całość tematyczną.

Wszystkie trzy prace oryginalne dotyczą zastosowania polskich wersji językowych, które oceniano w wyodrębnionych grupach klinicznych, osób starszych bez istotnych zaburzeń funkcji poznawczych (grupa kontrolna), osób zdiagnozowanych jako łagodne zaburzenia funkcji poznawczych oraz osób z rozpoznaniem otępieniem (bez wyodrębniania grup ze względu na możliwą etiologię). Prace dotyczące TYM i DemTect wykonano na częściowo pokrywającej się grupie badanych chorych, zaś badanie dotyczące testu SLUMS na odrębnej grupie osób pensjonariuszy domów opieki. We wszystkich przypadkach oceniano parametry trafności diagnostycznej (czułość i swoistość) dla porównań grupa kontrolna *versus* łagodne zaburzenia poznawcze oraz grupa kontrolna *versus* otępienie. Nie przedstawiono danych dla porównań łagodne zaburzenia poznawcze *versus* otępienie. Ponadto w przypadku badań nad testami DemTect i SLUMS dokonano porównania trafności tych narzędzi z powszechnie stosowanym testem Mini Mental State Examination (MMSE). Doktorantka wykazała dobre właściwości psychometryczne polskich wersji językowych wszystkich trzech badanych narzędzi. We wszystkich przypadkach oceniane narzędzia okazały się być trafne diagnostycznie w dyskryminacji osób zdrowych (bez zaburzeń poznawczych, grupy kontrolnej) od chorych z w pełni rozwiniętym klinicznie otępieniem. Narzędzie TYM okazało się nie być wystarczająco trafne dla dyskryminacji grupy kontrolnej od łagodnych zaburzeń poznawczych. Jest to ciekawa obserwacja potwierdzająca konieczność walidowania wersji językowych narzędzi psychometrycznych i błędność podejścia polegającego po prostu na przetłumaczeniu testu. Dla przykładu, w przypadku testu TYM wersje angielska (oryginalna) i hiszpańska zostały

ocenione jako wystarczająco skutecznie dyskryminujące łagodne zaburzenia poznawcze od osób bez zaburzeń, podczas gdy wersja francuska i polska właśnie nie mają takich właściwości. W pracy raportującej wyniki dotyczące testu TYM to ograniczenie wartości diagnostycznej polskiej wersji językowej jest interpretowane w kontekście doboru grupy badanej (np. poziomu wykształcenia); sugerowałbym przyjrzenie się tłumaczeniu, gdyż tam także może się kryć wyjaśnienie obserwowanego fenomenu. Problem może tkwić, dla przykładu, w powszechnej w Polsce nieznajomości daty rozpoczęcia pierwszej wojny światowej (być może warto by zadać inne pytanie) albo w tłumaczeniu zdania używanego do badania pamięci epizodycznej (w wersji Derkacz i wsp., z 2010 zdanie to brzmi po polsku bardzo dziwnie i jest wielce prawdopodobne, że trudnozapamiętywalne także dla osób zdrowych; niestety z pracy Szcześniak i wsp., z 2013 roku nie wynika, jakiego zdania użyto).

W przypadku narzędzi DemTect i SLUMS Doktorantka wykazała w swoich publikacjach, że narzędzia te mają lepsze własności dyskryminacyjne niż powszechnie stosowany test MMSE. Wartość tej obserwacji ogranicza brak informacji jaką wersją testu MMSE posługiwano się w badaniach. Test MMSE był w Polsce (podobnie jak w wielu innych krajach) przedmiotem „dzikiej” adaptacji polegającej wyłącznie na mniej lub bardziej dosłownym tłumaczeniu oryginalnej wersji angielskojęzycznej. Polska normalizacja (Stańczak, Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego), budząca zresztą wiele wątpliwości natury metodologicznej, pochodzi z 2010 roku i, sądząc z tekstów przedstawionych do oceny prac (brak odwołania do normalizacji w żadnej z tych publikacji), nie była stosowana.

We wszystkich trzech pracach Doktorantka prezentuje bardzo systematyczne podejście do oceny testu o charakterystyce przesiewowej starając się ocenić zmienne mogące wpływać na trafność narzędzia. Jest to szczególnie cenne

biorąc pod uwagę, że w przypadku testu MMSE korekty wyników surowych ze względu na wiek, płeć i poziom wykształcenia wprowadzono wiele lat po wprowadzeniu narzędzia.

Jakość wszystkich trzech prac oryginalnych przedstawionych jako podstawa przewodu doktorskiego oceniam bardzo wysoko. Już sam fakt opublikowania wyników w wysokopunktowanych czasopismach jest znakiem jakości, jako, że prace takie musiały przejść rygorystyczną ocenę recenzentów. Niemniej jednak pozwolę sobie na kilka drobnych wątpliwości. Podstawowa dotyczy sposobu włączania chorych do poszczególnych grup. Raportowanie pozostawia tu pole do domysłów. Nie wiadomo, dla przykładu, jaka rolę pełniło stosowanie oceny w skali CDR, która nie jest tożsama z rozpoznaniem łagodnych zaburzeń poznawczych. Druga wątpliwość to brak informacji (konsekwentnie we wszystkich pracach) dotyczących sposobu powstawania polskiej wersji ocenianych narzędzi. Nawet jeśli nie dostrzegli takiej potrzeby recenzenci czasopism, w których ukazały się prace, warto by było umieścić ją w podsumowaniach wyników. Ostatnia uwaga krytyczna dotyczy tytułu rozprawy. Nie bardzo rozumiem dlaczego znalazło się tam niejasne (i nigdzie nieopisane) pojęcie „łagodnych deficytów” zamiast „łagodnych zaburzeń poznawczych”. Przedstawioną rozprawę kończy budzący respekt wykaz wszystkich publikacji Doktorantki. Jest to łącznie 9 prac oryginalnych (w tym 6, w których Doktorantka jest pierwszą Autorką) o łącznym współczynniku oddziaływania blisko 9 punktów, dwa rozdziały w monografiach oraz aż 23 doniesienia zjazdowe. Stanowi to bardzo bogaty dorobek i, prawdopodobnie, zapowiedź dalszego rozwoju naukowego doktorantki.

4

Podsumowanie i wniosek końcowy

Przedstawioną do oceny rozprawę pod tytułem „**Właściwości psychometryczne i zastosowanie nowych narzędzi przesiewowych do badania funkcji poznawczych pacjentów z łagodnymi deficytami i otępieniem**” oceniam bardzo wysoko. Na jej podstawie łatwo przypisać Doktorantce takie istotne cechy naukowca jak rzetelność, sumienność, systematyczność czy staranność. Badania są poprawnie zaplanowane w oparciu o jasno sformułowane hipotezy badawcze i niebudzące wątpliwości założenia czy metody badawcze. Dyskusja wyników jest staranna, opiera się o poprawnie dobrane piśmiennictwo oraz krytyczne podejście do uzyskanych wyników. Uzupełniająca serię artykułów oryginalnych praca pogładowa świadczy o bardzo dobrej znajomości tematyki i krytycznym podejściu do istniejących w jej zakresie problemów badawczych i praktycznych.

Przedstawiona do recenzji rozprawa mgr psychologii Doroty Szcześniak pod tytułem „**Właściwości psychometryczne i zastosowanie nowych narzędzi przesiewowych do badania funkcji poznawczych pacjentów z łagodnymi deficytami i otępieniem**” odpowiada warunkom określonym w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz par. 6.3 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz postępowaniu o nadanie tytułu profesora. Wnoszę zatem o dopuszczenie mgr Doroty Szcześniak do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Biorąc pod uwagę niebudzącą wątpliwości bardzo wysoką jakość pracy i serii publikacji będących jej podstawą wnoszę ponadto o wyróżnienie pracy.

Sporządzono w Łodzi w dniu 5 lipca 2015

KIEROWNIK
Zakładu Psychologii Lekarskiej
Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
dr hab. n. med. prof. nadzw.
Tomasz Sobów

Zakład Psychologii Lekarskiej

91-425 Łódź | ul. Sterlinga 5
tel. 42 675 73 72; 42 632 25 94 | fax. 42 630 15 73
e-mail: aszu@csk.umed.lodz.pl
www.umed.pl